

V ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

УДК 657

С. В. Свірко, д-р екон. наук, доц.,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ВІТЧИЗНЯНИЙ ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНИХ БУХГАЛТЕРІВ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД, РЕАЛІЇ СУЧАСНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

В статті розглянуто питання запровадження в Україні інституту державних бухгалтерів. Викладено історичний досвід існування подібних інституцій в Україні, розглянуто фактори об'єктивної необхідності утворення інституту, визначено потреби сьогодення щодо забезпечення ефективного використання коштів бюджету та встановлено умови дієвості контролю за реалізацією нормативно визначених заходів у цій сфері. На основі опрацьованого проектного матеріалу фахівців Державного казначейства України надано характеристику двом варіантам механізму запровадження інституту державних бухгалтерів, здійснено їх критичний аналіз і визначено оптимальний варіант.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: стратегія модернізації бухгалтерського обліку в державному секторі, бухгалтерський облік виконання кошторису, бухгалтерський облік виконання бюджету, інститут державних бухгалтерів, бюджетні установи, розпорядники бюджетних коштів, методологія та організація бухгалтерського обліку

Бухгалтерський облік у бюджетних установах України перебуває на новому етапі свого розвитку. Стратегією модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007—2015 роки, яку було затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 16 січня 2007 року № 34, визначено основні

напрями реформування обліку виконання кошторису, при цьому останні включають позиції як методологічного та методичного, так і організаційного характеру. Нагадаймо, що до них віднесено [1]:

- удосконалення системи бухгалтерського обліку (розподіл між суб'єктами бухгалтерського обліку повноважень щодо ведення обліку в розрізі різних об'єктів; розроблення та запровадження єдиних національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та єдиного плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, гармонізованого з бюджетною класифікацією);

- удосконалення системи фінансової звітності та звітності про виконання бюджетів (перегляд методологічних підходів до формування показників звітних форм; розроблення та запровадження нових форм фінансової звітності та звітності про виконання бюджетів; перегляд методів складення та консолідації фінансової звітності та звітності про виконання бюджетів на предмет їх удосконалення в умовах використання сучасних інформаційних технологій);

- створення уніфікованої організаційної та інформаційної облікової системи (модернізація фінансово-бухгалтерських служб; забезпечення казначейського обслуговування всіх суб'єктів державного сектору; адаптація бюджетної системи до нових методологічних принципів системи бухгалтерського обліку; посилення контролю з боку органів Державного казначейства за дотриманням єдиних правил ведення бухгалтерського обліку; удосконалення системи підготовки та перепідготовки кадрів фінансово-бухгалтерських служб; уніфікація програмного забезпечення, що використовується суб'єктами державного сектору).

Відмітимо, що переважна більшість положень спричинили активну наукову дискусію, яка знайшла відображення у спеціалізованих наукових виданнях [2—21]. Втім, єдиною, не опрацьованою позицією слід вважати визначене в частинах «Мета та завдання Стратегії» та «Очікувані результати» запровадження інституту державних бухгалтерів. Зважаючи на її важливість (остання призвана забезпечити організацію реалізації Стратегії), встановлені терміни опрацювання (2007—2008 рр.), такий стан вирішення вказаної проблеми є вкрай незадовільним та неприпустимим.

Вперше постановка завдання щодо утворення інституту державних бухгалтерів була здійснена у Постанові Кабінету Міністрів України від 29.11.06 № 1673 «Про стан фінансово-бюджетної дисципліни, заходи щодо посилення боротьби з корупцією та кон-

тролю за використанням державного майна і фінансових ресурсів», ст. 10 якої було закріплено наступні положення «З метою посилення управління державними фінансами, забезпечення подання достовірної звітної інформації про використання бюджетних коштів, уникнення розбіжностей між даними обліку, що ведеться розпорядниками бюджетних коштів та органами Державного казначейства, а також запровадженням уніфікованих підходів до організації системи бухгалтерського обліку у секторі державного управління визнати за необхідне передбачити у Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку у секторі державного управління на період до 2015 року заходи із запровадження інституту державних бухгалтерів» [22]. Втім, вивчення історіографії бухгалтерського обліку дає змогу наголошувати на тому, що ця ідея не є новою, а результат її кінцевої реалізації — повернення до практики минулого. Йдеться про те, що в економічній історії України (остання на той час перебувала у складі СРСР) часів початку згорання НЕПу, зафіксовано факт впровадження Інституту державних бухгалтерів. Такий крок було ініційовано Народним комісаріатом робочо-селянською інспекцією, який був утворено у 1920 році з метою здійснення державного фінансового контролю, упорядкування обліку і звітності та налагодження роботи державного апарату молодой Радянської держави (цікаво, що першим керівником комісаріату став І.В.Сталін) [23]. Постановою РНК СРСР від 18.08.25 було затверджено Положення про Інститут державних бухгалтерів-експертів, в якому закріплювалось утворення вказаної інституції «з метою сприяння правильній постановці рахівництва і звітності в державних, концесійних, змішаних, кооперативних, суспільних і приватних підприємствах, і в державних установах, які зобов'язані надавати публічну звітність, однаково як і задля надання висновків з різних питань рахівництва та звітності за вимогами державних органів, установ і приватних підприємств...» [24]. До завдань Інституту державних бухгалтерів-експертів вказаний нормативний документ відносив:

- перевірку річних та ліквідаційних балансів установ і підприємств, які зобов'язані надавати публічну звітність;
- надання висновків щодо всіх питань рахівництва та звітності за вимогами ревізійних комісій і інших контрольно-перевірних органів установ та підприємств;
- надання висновків і консультацій за питання рахівництва за особовими завданнями підлеглих центральних і місцевих органів народних комісаріатів РСІ СРСР і союзних республік;

- проведення експертиз за вимогами судових та адміністративних органів;

- виконання робіт з постановки та ведення рахівництва і звітності, складання кошторисів і річних звітів, а також виконання експертиз з рахівництва, надання висновків і виконання інших робіт з рахівництва за угодою з будь-якими установами і підприємствами.

Організаційно-керівна структура Інституту державних бухгалтерів була повністю ідентифікована в межах ієрархії НКРСІ СРСР, а саме його органами стали:

- центральне бюро державних бухгалтерів-експертів при НКРСІ СРСР (утворювалось кожні чотири роки у складі голови, заступника, секретаря, восьми членів, які призначаються колегією НКРСІ СРСР; до функцій центрального бюро належало: керівництво діяльністю бюро республік; вирішення всіх питань, які надходять від союзних бюро та їх органів; ведення списків особового складу членів Інституту);

- бюро державних бухгалтерів-експертів при НКРСІ союзних республік (призначались колегіями НКРСІ союзних республік);

- автономно-республіканські і місцеві бюро державних бухгалтерів-експертів;

- губернські, окружні та повітові державні бухгалтери-експерти.

Для вступу в Інститут державних бухгалтерів-експертів необхідним було перебування у кандидатах Інституту впродовж встановленого терміну, але не менше 2 років (при цьому кандидат мав за час цього перебування здати відповідні іспити на підтвердження свого професійного рівня), або на посаді керівника відділу рахівництва установи, підприємства чи організації від трьох до п'яти років (за умовою, знов таки, здачі відповідних іспитів за програмою Інституту). Втім, до особового складу Інституту зараховувались не тільки «чисті» практики в сфері рахівництва: так, дійсними його членами могли стати й особи, відомі своїми науковими працями та практичними навичками в сфері рахівництва і фінансово-економічних дисциплін. Списки кандидатів та членів Інституту, а також рекомендованих до виключення з нього публікувались мали бути опубліковані в спеціальному виданні Інституту, яким став Вісник ІДБЕ (1928 — 1930 рр.).

До прав і обов'язків державних бухгалтерів-експертів відносились:

- виключне право надання висновків з питань рахівництва і звітності;

- нерозголошення відомостей, пов'язаних з виконанням роботи в якості членів Інституту (за порушення передбачалась дисциплінарна та кримінальна відповідальність);

- безумовне і беззаперечне виконання роботи за дорученням Інституту;

- підготовка та надання в місцеві органи союзних бюро двічі на рік звіту про свою діяльність в якості державного бухгалтера-експерта;

- право на отримання винагороди за виконані роботи членами Інституту в якості державних бухгалтерів-експертів відповідно до встановлених бюро при НКРСІ союзних республік за погодженням з НКФ такс та розцінок.

І останні нормативні відомості про вказану інституцію: за умов повної державної регламентації організаційної побудови Інституту, цікавим вбачається склад джерел фінансового забезпечення, які, в сучасний умовах господарювання суб'єктів бюджетної сфери (а саме таким утворенням і був Інститут), мали бути охарактеризовані як власні надходження. Пунктом «Фінансові кошти Інституту» вищевказаної Постанови СНК СРСР до його «джерел дохідних надходжень» включено [24]: вступні (не більше 1 рубля) та щорічні (не більше 5 рублів) внески членів та кандидатів Інституту; платня за проведення випробувань; відсоткові відрахування (не більша 15 %) від винагороди, отриманої членами та кандидатами Інституту за виконані роботи; доходи від видання Інституту, проведення лекцій, курсів, семінарів тощо; надходження коштів із державної скарбниці; випадкові надходження.

Подальше вивчення історії державного контролю в СРСР свідчить про те, що дана установа досить швидко зарекомендувала себе як дієвий дорадчий орган державної влади і навіть набула міжнародного визнання. Так, вже через 3 роки після свого створення, в 1928 році, представники Інституту були запрошені Президентом III Міжнародного конгресу — одним із видатних бухгалтерів XX ст. Р. Монтгомері (1872—1953 рр.) — для прийняття участі у розробці його програми та роботі. Втім, разом із зростанням зовнішнього авторитету Інституту, водночас відбувалась внутрішня дискредитація його діяльності, кінцевим наслідком чого стало закриття останнього в 1930 році. В чому полягала причина такого розвитку подій? Аналіз публікацій «Вісника ІДБЕ», проведений російським вченим-економістом професором Бичковою С. М., дає змогу стверджувати, що в даному випадку свою

негативну роль зіграв «людський фактор»: виявилось, що серед радянських державних бухгалтерів-експертів досить розповсюдженим явищем стало порушення етичних норми професійної діяльності у формі отримання хабарів та розголошення комерційної таємниці [25]. Таким чином, вже через п'ять років від свого утворення Інститут державних бухгалтерів-експертів припинив своє існування.

Реалії сьогодення української економіки свідчать про її невтішне становище. В умовах її рецесії (спричиненої, перш за все, безвідповідальними діями вітчизняних центральних органів законодавчої та виконавчої влади та, в деякій мірі, світовою фінансовою кризи), а також враховуючи стандартні умови кредитування МВФ (тільки за умов повного акцептування країною-позичальницею позицій запропонованої їй з боку МВФ стабілізаційної програми остання може отримати кредит) питання ефективного, цільового та вкрай ощадливого використання бюджетних коштів набуває не просто більш виразного звучання, а стає першорядною проблемою. Відповідно до основних положень Закону України від 31.10.08 № 639-17 «Про першочергові заходи щодо запобігання негативних наслідків фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів» Постановою Кабінету Міністрів України від 26.11.08 № 1036 «Деякі питання організації бюджетного процесу» передбачено ряд заходів з метою покращення управління у сфері державних фінансів та стабільного функціонування бюджетної системи України. В контексті вищевказаного, серед цих заходів необхідно виокремити ті, що безпосередню формують поставку завдань з економії бюджетних коштів для їх розпорядників, зокрема [26]:

- скорочення обсягів видатків на оплату енергоносіїв на 10 %;
- забезпечення з 1 січня 2009 р. скорочення на 20 % видатків від запланованого їх обсягу загалом;
- повна відмова від авансових платежів за товари і послуги, здійснення розрахунків виключно за фактично надані послуги, передані товари, виконані роботи;
- зменшення у 2009 році на 30 % порівняно з 2008 роком видатків на підвищення кваліфікації працівників;
- припинення до кінця 2009 року оновлення за рахунок коштів загального фонду державного бюджету комп'ютерної техніки, крім випадків повного фізичного або функціонального зношення, яке технічно неможливо усунути;

- дозвіл планувати у 2009 році видатки на стимулювання працівників бюджетних установ, виключно за умов забезпечення у повному обсязі бюджетними коштами обов'язкових виплат із заробітної плати працівникам, інших соціальних виплат, у тому числі стипендій, та видатків на проведення розрахунків за комунальні послуги та енергоносії всіх бюджетних установ, що належать до сфери управління відповідних розпорядників;

- тимчасове припинення видачі грошової винагороди державним службовцям за сумлінну безперервну працю в органах державної влади та зразкове виконання трудових обов'язків;

- припинення вакантних на 1 грудня 2008 року посад, крім посад керівників структурних підрозділів та їх заступників;

- припинення укладання договорів про виготовлення проектно-кошторисної документації на будівництво адміністративних приміщень, крім випадків, пов'язаних з реалізацією проектів, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями;

- заборона здійснення закордонних відряджень за рахунок бюджетних коштів, крім делегацій та осіб, визначених актами Президента України, Кабінету Міністрів України, а також Головою Верховної Ради України та Прем'єр-міністром України;

- заборона використання бюджетних коштів для оплати послуг, пов'язаних з використанням залів офіційних делегацій в аеропортах України, крім оплати послуг з обслуговування офіційних делегацій.

Безумовно, реалізація перерахованих заходів дасть значний ефект економії бюджетних коштів. Втім, власне їх реалізація залежить від рівня контролю за безумовним виконанням цих заходів. Вочевидь, здійснення такого контролю повинна забезпечити держава, при цьому необхідною умовою його дієвості і якості в цілому має стати його безперервність, постійність та поточність у часі і безпосереднє проведення контрольних процедур на місцях (у бюджетних установах та організаціях), тобто його чітка локальність і адресність у просторі. В контексті сформульованих вимог розглянемо передбачене Стратегією завдання зі створення інституту державних бухгалтерів в Україні.

На основі узагальнення досвіду розвинутих країн Європи, Державне казначейство України сформувало два варіанти розв'язання вказаного завдання, а саме шляхом запровадження посад державних бухгалтерів у штаті розпорядників бюджетних коштів, або створення служби державних бухгалтерів у системі Державного казначейства України (табл. 1).

Таблиця 1

**СТАТУС, ЗАВДАННЯ, ОBOB'ЯЗКИ
ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ
БУХГАЛТЕРІВ ВІДПОВІДНО ДО ВАРІАНТІВ МЕХАНІЗМУ
ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВНИХ БУХГАЛТЕРІВ²**

	Запровадження посад державних бухгалтерів у штаті розпорядників коштів	Створення в системі Державного казначейства України служби державних бухгалтерів
<i>Статус</i>	Державний бухгалтер — посадова особа міністерств та інших органів виконавчої влади, яка очолює бухгалтерсько-фінансову службу і забезпечує ведення бухгалтерського обліку на всіх його етапах та контроль за дотриманням бюджетних повноважень при зарахуванні надходжень, прийнятті зобов'язань та проведенні платежів. Він виконує всі повноваження, визначені кваліфікаційною характеристикою професії працівників бухгалтерського обліку для головного бухгалтера, яка затверджена Міністерством праці та соціальної політики України від 28.12.01, у тому числі і право другого підпису на всіх документах. У адміністративному відношенні він підпорядкований Міністру, керівнику іншого центральному органу виконавчої влади, в методологічному — Державному казначейству України. Посада державного бухгалтера обов'язкова для ГРК	Державний бухгалтер — посадова особа Державного казначейства України, яка забезпечує у бюджетній установі здійснення контролю за дотриманням бюджетних повноважень при зарахуванні надходжень, прийнятті зобов'язань та проведення платежів, а також за веденням бухгалтерського обліку на всіх його етапах. Для виконання своїх повноважень державний бухгалтер відряджається до міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади. У адміністративному та в методологічному відношенні він підпорядкований Державному казначейству України. Посада державного бухгалтера обов'язкова для органів Державного казначейства
<i>Завдання і обов'язки</i>	• брати участь у роботі тендерного комітету; • візувати проекти договорів на стадії їх укладення; • брати участь у підготовці та поданні періодичної звітності, яка подається за підписом головного бухгалтера; • забезпечувати: правильне оформлення та достовірність інформації щодо зобов'язань та фінансових зобов'язань, включених до реєстрів; своєчасну їх реєстрацію; відповідність даних обліку виконання кошторису та виконання обліку бюджетів на певну дату; дотримання єдиних правил бухгалтерського обліку та складання звітності про виконання кошторисів бюджетними установами;	• здійснювати контроль за: дотриманням бюджетних повноважень при зарахуванні надходжень, прийнятті зобов'язань та проведенні платежів; дотриманням єдиних правил ведення бухгалтерського обліку та складання звітності про виконання кошторисів; правильністю оформлення та достовірністю інформації, включеної до документів, що застосовуються у процесі казначейського обслуговування; відповідністю даних обліку виконання кошторису та виконання обліку бюджетів на певну дату; • брати участь у роботі тендерного комітету;

² Таблицю складено шляхом опрацювання та перегруповання інформації статті Сушко Н. І. [20].

	Запровадження посад державних бухгалтерів у штаті розпорядників коштів	Створення в системі Державного казначейства України служби державних бухгалтерів
<i>Завдання і обов'язки</i>	- аналізувати процес організації роботи фінансових служб ГРК, виявляти можливі ризики допущення порушень та визначати заходи щодо їх запобігання і уникнення; - організовувати роботу з підготовки пропозицій для керівництва щодо: джерел погашення кредиторської заборгованості; вибору автоматизованої системи обробки інформації; проведення навчання та підвищення кваліфікації облікових кадрів; підвищення ефективності використання бюджетних коштів; удосконалення внутрішнього контролю в системі міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади	- візувати: проекти договорів, платіжні та інші документи, що застосовуються в процесі казначейського обслуговування або підтверджують використання бюджетних коштів та візуються головним бухгалтером; - надавати пропозиції керівництву щодо: удосконалення організації роботи фінансових служб міністерств, інших центральних органів виконавчої влади; можливих ризиків допущення порушень та здійснення заходів щодо їх усунення; джерел погашення кредиторської заборгованості; вибору автоматизованої системи обробки інформації; проведення навчання та підвищення кваліфікації облікових кадрів; підвищення ефективності використання бюджетних коштів; удосконалення внутрішнього контролю в системі міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади
<i>Відповідальність</i>	Визнані види відповідальності щодо посади головного бухгалтера: дисциплінарна, матеріальна, адміністративна, кримінальна	Несе персональну відповідальність згідно з діючим законодавством у разі: вчинення ним бюджетного правопорушення та невиконання вимог, установлених законом; за зміст, повноту та достовірність всіх підтверджувальних документів, які формуються в установі в процесі казначейського обслуговування; за невиконання або неналежне виконання своїх посадових обов'язків, бездіяльність або невикористання наданих йому прав, перевищення своїх повноважень; за вчинок, який дискредитує його як державного службовця або установу; порушення трудової дисципліни; порушення норм етики державного службовця та обмежень, пов'язаних з прийняттям на державну службу та її проходженням

Опрацювання поданого до розгляду матеріалу свідчить про ґрунтовність роботи фахівців Державного казначейства, а ретельне його вивчення та аналіз дозволяють дістати висновку, про значно більшу відповідність другого варіанту попередньо визначеним умовам, яка є наслідком закріпленого незалежного статусу дер-

жавного бухгалтера по відношення до розпорядника коштів та пояснюється значно ширшим, по відношенню до першого варіанту, колом встановлених контрольних функцій та процедур. Дієвості контролю за використанням бюджетних коштів, а також уникненню впливу вже описаного раніше «людського фактору», сприятиме досить вагома персональна відповідальність державних бухгалтерів, яка чітко ідентифікується в полі дисциплінарних, адміністративних та кримінальних правопорушень. Проте, на фоні таких конструктивно якісних та переконливих переваг виникають сумніви щодо економічної доцільності другого варіанту. Йдеться про те, що створення такої механізми в системі органів Державного казначейства призведе до необхідності залучення на реалізацію саме цього варіанту проекту значний фінансових ресурсів. Однак, провідні фахівці Державного казначейства України стверджують, що різниця щодо фінансового забезпечення обох проєктів полягає не в його обсягах та відмінностях поточних і кінцевих цифрових даних виділених асигнувань бюджету, а в джерелах забезпечення у межах головних розпорядників коштів бюджетів.

Література

1. Про затвердження Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007 — 2015 роки: Постанова Кабінету міністрів України від 16.01.07 № 34 // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/law/main.cgi>
2. *Свірко С. В.* Бухгалтерський облік у бюджетних установах: методологія та організація. — К.: КНЕУ, 2006. — 243 с.
3. Бухгалтерський облік і звітність установ та організацій державного сектору в Україні: напрями та перспективи розвитку / Т. І. Єфименко, С. О. Левицька, Л. Г. Ловінська, С. В. Свірко. — 2007. — 552 с.
4. *Свірко С. В.* Національні стандарти бухгалтерського обліку в бюджетних установах: методика побудови та організація розроблення // Вчені записки. Науковий збірник. Вип. 9. — К.: КНЕУ, 2007. — С. 188—193.
5. *Свірко С. В.* Шляхи розвитку вітчизняного бухгалтерського обліку виконання кошторису // VI-а міжнародна конференція. Наукові дослідження в сфері бухгалтерського обліку, контролю та аналізу: теоретико-практичне значення і напрями подальшого розвитку. ЖДТУ. Житомир 18—19 жовтня 2007 р. — 2007. — С. 312—337.
6. *Свірко С. В.* Проблеми та перспективи підготовки фахівців з бухгалтерського обліку для бюджетних установ України // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Міжнарод-

ний збірник наукових праць. Вип. 2 (8). — Житомир: ЖДТУ, 2007. — С. 170—184.

7. *Свірко С. В.* Формування поля класифікаційних характеристик інформаційного забезпечення для побудови автоматизованих систем бухгалтерського обліку в бюджетних установах // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток економіки в трансформаційних період: глобальний та національний аспекти (Запоріжжя, 20 квітня 2005). — Т. 3. — С. 161—162.

8. *Свірко С. В.* Стан та перспективи розвитку науково-дослідної діяльності молодих вчених України в галузі бюджетного обліку // Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції «Динаміка наукових досліджень 2003» (Дніпропетровськ, Кривий Ріг, Київ, 20—27 жовтня 2003 року). — Т. 24. — С. 35—37.

9. *Свірко С. В.* Роль Державного казначейства України в процесі реформування бухгалтерського обліку бюджетних установ // Матеріали II всеукраїнської науково-практичної конференції «Фінансово-кредитна система України: проблеми та шляхи вирішення» (Дніпропетровськ, 22 березня 2004 р.). — С. 148—150.

10. *Свірко С. В.* Реформування обліку бюджетних установ в Україні // Тези доповідей науково-практичної конференції «Удосконалення обліку та аналізу господарської діяльності на основі впровадження нових Положень (стандартів) бухгалтерського обліку в Україні (Київ, 16—18 жовтня 2000 року). — С. 160—161.

11. *Свірко С. В.* Реформування бухгалтерського обліку бюджетних установ в Україні // Проблеми формування ринкової економіки. Збірник наукових праць. Спецвипуск. — К.: КНЕУ, 2001. — С. 53—62.

12. *Свірко С. В.* Організація автоматизації процесу бухгалтерського обліку в бюджетних установах // Фінанси, облік і аудит. Збірник наукових праць. — Вип. 4. — К.: КНЕУ, 2004. — С. 276—282.

13. *Свірко С. В.* Концепція розвитку обліку бюджетних установ в умовах гармонізації вітчизняної облікової системи з міжнародною практикою // Вчені записки. Науковий збірник. — Вип. 5. — К.: КНЕУ, 2003. — С. 117—123.

14. *Свірко С. В.* До питань удосконалення організації автоматизації процесу бухгалтерського обліку в бюджетних установах як фактора забезпечення оптимізації облікового процесу // Матеріали V всеукраїнської науково-практичної конференції «Фінансово-економічні проблеми розвитку регіонів України» (Дніпропетровськ, 26 жовтня 2004 року). — Т. 1. — С. 54—57.

15. *Свірко С. В.* До питань про підготовку фахівців з бухгалтерського обліку в Україні // Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції «Динаміка наукових досліджень 2004» (Дніпропетровськ, 21—30 червня 2004 р.). — Т. 43. — С. 30—34.

16. *Свірко С. В.* Бухгалтерський облік виконання кошторису в контексті процесів міжнародної інтеграції: сучасний стан та перспективи розвитку // Матеріали міжнародної конференції «Міжнародні стандарти

фінансової звітності — шлях до підвищення конкурентноздатності українських підприємств в умовах вступу до СОТ»// <http://www.uasaa.org/ukr/>

17. *Свірко С. В.* Стандартизація бухгалтерського обліку бюджетних установ України як елемент гармонізації складових вітчизняної національної системи бухгалтерського обліку до міжнародних аналогів // Проблеми функціонування підприємств різних форм власності: Сб. науч. тр. — Вып. 1. Т. II / НАН України. — Донецьк: Ін-т економіки пром-ти, 2008. — С. 62—73.

18. *Свірко Світлана Володимирівна.* Бухгалтерський облік в бюджетних установах України: методологія і організація: Дис... д-ра екон. наук: 08.06.04 / Київський національний економічний ун-т імені Вадима Гетьмана. — К., 2006. — 514 с.

19. *Чечуліна О. О.* Стратегія реформування бухгалтерського обліку в секторі державного управління в Україні // Матеріали науково-практичної конференції «Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності: досвід та перспективи впровадження в країнах з перехідною економікою» (Київ, 28 лютого — 1 березня 2007 року). — С. 61—67.

20. *Сушко Н. І.* Ключові напрями реалізації модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності у державному секторі // Проблеми підвищення ефективності функціонування підприємств різних форм власності. — Вып. 1. Т. II. — Донецьк, 2008. — С. 24—39.

21. *Левуцкая С. О.* Реформування бюджетного обліку: державне економіко-правове регулювання, перспективи // Проблеми підвищення ефективності функціонування підприємств різних форм власності. — Вып. 1. Т. II. — Донецьк, 2008. — С. 46—52.

22. Про стан фінансово-бюджетної дисципліни, заходи щодо посилення боротьби з корупцією та контролю за використанням державного майна та фінансових ресурсів: Постанова Кабінету міністрів України від 29.11.06 №1673 // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/law/main.cgi>

23. Государственный финансовый контроль с 1917 по 1941 год // http://rustrana.ru/rubrics.php?r_id=821

24. Положение об институте государственных бухгалтеров-экспертов: Постановление СНК СССР от 18 августа 1925 года // http://law-news.ru/cp/c23/page_122.html

25. Аудит для руководителей и бухгалтеров: Под ред. Бычковой С. М. — СПб.: Издательский дом «Питер», 2003. — 384 с.

26. Деякі питання організації бюджетного процесу: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.11.08 № 1036 // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/law/main.cgi>